

KAD CIPELA PRISTAJE

Razgovori o pričama taostičkog mistika Chuang Tzua

OSHO

HARŠA - BREGANA
2019.

SADRŽAJ

1. KAD CIPELA PRISTAJE	7
2. UTVRDA DUHA	35
3. BIJEG OD SJENE	55
4. BORBENI PIJETAO	73
5. PLANINA MAJMUNA	95
6. SIMFONIJA ZA MORSKU PTICU	121
7. JESENJE POPLAVE	143
8. KORNJAČA	165
9. VOJVODA HWAN I KOLAR	187
10. ČOVJEK SE RAĐA U TAOU	211
O AUTORU	235
OSHO MEĐUNARODNI CENTAR ZA MEDITACIJU	237

Prvo poglavlje

KAD CIPELA PRISTAJE

11. listopada 1974. prijepodne u dvorani Buddhé

*Crtač Chu'i mogao je nacrtati savršenije krugove
slobodnom rukom nego šestarom.*

Njegovi prsti donosili su spontane oblike niotkuda. Istodobno, njegov um bio je slobodan i nije btinuo o onome što je činio.

*Nikakva pozornost nije bila potrebna, njegov um bio je
savršeno jednostavan i nije znao za zapreke.*

*Zato, kad cipela pristaje, noga je zaboravljena,
kad je remen podešen, trbuh je zaboravljen, kad je srce ispravno,
'za' i 'protiv' bivaju zaboravljeni.*

*Bez pritisaka, bez potreba, bez privlačenja: tada su tvoji
poslovi pod kontrolom, a ti si slobodan čovjek.*

*Lako je ispravno. Započni ispravno i bit ćeš lagan. Nastavi lako i
bit ćeš ispravan. Ispravan način da se kreće s lakoćom je zaboraviti
ti ispravan način, kao i zaboraviti ići lako.*

Tvoj um kao takav ima težnju da dovršava – bilo što nedovršeno stvara ti napetost. Ako si se želio smijati a nisi mogao, postojat će napetost. Ako si želio plakati a nisi mogao, postojat će napetost. Ako si želio biti ljut a nisi mogao, postojat će napetost. Zato si tako dugo bio bolestan; sve je ostalo nedovršeno!

Nikad se nisi smijao potpuno, nikada nisi plakao potpuno, nikada nisi bio potpuno ljut, nikada nisi mrzio potpuno, nikada nisi volio potpuno. Ništa nije učinjeno potpuno – sve je nedovršeno. Ništa nije potpuno. Oklijevaš, i tada ti je uvijek mnoštvo stvari na umu. Zato ti je tako nelagodno. Nikad se ne možeš osjećati kao kod kuće.

Chuang Tzu kaže: „Bolje je ne započeti, jer jednom kada počneš, to se mora dovršiti.“ Spoznaj, i ne kreći se u začaranom krugu. Zato kažem da je Chuang Tzu rijedak cvijet, rjeđi od Buddhe ili Isusa. Jer on je postigao jednostavno pomoću razumijevanja. Ne postoji metoda, nema meditacije za Chuang Tzua. On kaže: „Jednostavno spoznaj stvarnost toga.“ Ti si rođen. Kakav napor si učinio da se rodiš? Rasteš. Kakav napor činiš da rasteš? Ti dišeš. Kakav napor činiš da dišeš? Sve se kreće samo od sebe, pa zašto brinuti? Pusti život neka teče po svom i tada ćeš biti u prepuštanju. Ne bori se i ne pokušavaj se kretati uzvodno, ne pokušavaj čak niti plivati, samo plutaj sa strujom i pusti struji nek te vodi gdje god te vodi. Budi bijeli oblak što se kreće nebom - bez cilja, koji ne ide nigdje, samo lebdi. To lebdenje je konačni procvat.

Zato je prva stvar koju treba razumjeti o Chuang Tzuu, prije nego što uđemo u njegove sutre, da budeš prirodan. Sve neprirodno mora se izbjeći. Ne čini ništa što je neprirodno. Priroda je dovoljna – ne možeš je poboljšati. Ali ego kaže NE, ti možeš poboljšati prirodu – na taj način je nastala sva „kultura.“

Svaki napor da poboljšaš prirodu je kultura, a čitava kultura je kao bolest – što je čovjek kulturniji, tim je opasniji.

Čuo sam da se neki lovac, europski lovac, izgubio u šumi u Africi. Iznenada je naišao na nekoliko koliba. Nikad nije čuo da postoji selo u tako gustoj šumi. Nije bilo na nijednoj karti. I tako je prišao

Svećenici se boje zdravlja, jer u njihovim očima zdravlje je nemoralno. Možda ste čuli a možda i niste, za jednog mislioca ovog stoljeća, njemačkog mislioca, veoma poznatog u svoje vrijeme – Hermann von Keyserling. Mislio je postati veliki religiozni filozof, pa je zapisao u svoj dnevnik: „Zdravlje je najnemoralnija stvar.“ Jer zdravlje je energija, a energija je zadovoljstvo, energija je uživanje, energija je ljubav, energija je seks, energija je sve što je prirodno. Uništi energiju, učini je slabom i mračnom. Zato se toliko posti – samo da se uništi energija, samo da se spriječi tolika energija da se uzdigne, i počne se prelijevati.

Religiozni ljudi oduvijek su smatrali da je zdravlje opasno. Zato biti nezdrav postaje duhovni cilj.

Ponavljam opet, Chuang Tzu jako je buntovan. On kaže: priroda, energija, i ekstaza što dolazi od preobilja, te ravnoteža koja se spontano dešava, to je dovoljno. Nema potrebe za naporom. Toliko ljepote događa se posvuda u prirodi bez ikakvog napora: ruža je prekrasna bez ikakvog napora, kukavica i dalje pjeva bez ikakvog napora... Pogledaj jelena, živog, punog energije, brzog. Pogledaj zeca, tako budnog, tako svjesnog, čak bi i Buddha mogao postati ljubomoran.

Pogledaj prirodu, sve je tako savršeno. Možeš li poboljšati ružu? Možeš li na bilo koji način poboljšati prirodu? Jedino je čovjek negdje zalutao. Ako je ruža prekrasna bez ikakvog napora sa svoje strane, zašto isto ne vrijedi za čovjeka? Što ne valja s čovjekom? Ako zvijezde ostaju predivne bez ikakvog napora, bez ijedne Patanjalijske yoga sutre, zašto isto ne vrijedi za čovjeka? Čovjek je dio prirode, baš kao i zvijezde. Zato Chuang Tzu kaže: „Budi prirodan, i cvjetat ćeš.“ Ako ovo razumijevanje uđe u tebe, sve dublje i dublje, sav napor tad postaje beznačajan. Tada nećeš neprestano planirati budućnost, tada živiš ovdje i sada, ovaj trenutak tada je sve, ovaj trenutak postaje vječnost. Stanje Buddhine je već prisutno, ti si već Buddha. Jedina stvar koja nedostaje je što nisi tome dao nikakvu šansu da procvjeta, jer toliko si zauzet vlastitim planovima.

Cvijet cvjeta bez ikakvog napora, jer se energija ne troši na nikakve zamisli; cvijet ne planira budućnost, cvijet je ovdje i sada. Budi kao

Dogodilo se da je Epikur imao vrt, baš nedaleko Atene...

A on je bio jedan od najrjeđih ljudi, baš kao i Chuang Tzu. Nije vjerovao u Boga, nije vjerovao u ništa, jer vjerovanje je glupost. Samo glupi ljudi vjeruju. Čovjek razumijevanja ima vjeru, ne vjerovanje. Vjera je drugo. Vjera znači vjerovati životu, vjerovati mu tako bezuvjetno da je čovjek spreman poći s njime bilo kuda.

... Imao je malen vrt i živio je tamo sa svojim učenicima. Ljudi su mislili da je ateist, da je nemoralan. Nije vjerovao u Boga, nije vjerovao u svete spise, nije vjerovao ni u kakav hram; bio je ateist. Ali živio je na tako uzvišen način. Njegov život bio je sjajan, čaroban, iako nije imao ništa, iako su bili vrlo siromašni. Kralj je čuo za njih i želio je vidjeti kako žive, i kako mogu biti sretni bez vjerovanja. Ako ne možeš biti sretan ni sa vjerovanjem u Boga, kako ti ljudi mogu biti sretni bez Boga?

Tako je jedne večeri došao posjetiti Epikurov vrt.

Bio je stvarno iznenađen, začuđen – bilo je to čudo. Nisu imali ništa, gotovo ništa, ali živjeli su kao carevi. Živjeli su kao Bogovi. Njihov čitav život bio je slavlje. Kada bi pošli do potoka okupati se, to nije bilo samo kupanje; bio je to ples s rijekom, bilo je to usklađivanje s rijekom. Pjevali su, plesali, plivali su i skakali, ronili.

Njihovo jelo bilo je slavlje, gozba; a nisu imali ništa, samo kruh i sol, čak niti maslac. Ali osjećali su takvu zahvalnost, bilo je dovoljno samo biti, ništa više nije bilo potrebno.

Car je bio jako impresioniran, pa je upitao Epikura: “Kad idući puta dođem, želio bih vam donijeti neke darove. Što biste željeli?” Epikur odvrati: “Dajte nam vremena da razmislimo, nikad nismo pomislili da će nam netko dati darove, a imamo toliko darova prirode. Ali ako inzistiráš, donesi malo maslaca, ništa više. Samo to učini.”

Život može postati slavlje ako znaš kako živjeti bez zabrinutosti. Inače postaje dugotrajna bolest, bolest koja doseže vrhunac samo u smrti.

... Istodobno njegov um bio je slobodan i nije brinuo o onome što je činio. Nikakva pozornost nije bila potrebna, njegov um bio je savršeno jednostavan i nije znao za zapreke.

siromašan je. A jedan stari čovjek, koji je jako jako bogat i vrlo ružan, zaljubljen je u mene. Što da radim? Za kojeg da se udam?” Mulla Nasrudin sklopi svoje oči, duboko se zamisli, pa reče: “Udaj se za bogatog, a budi dobra sa siromašnim.”

Tako nastaju svi sukobi, na taj način biraš obje mogućnosti. Tako si postao podijeljen. Uvijek kada kažeš da je ovo ispravno a ono pogrešno, već si podijeljen, a čitav tvoj život bit će sukob – od jedne polarnosti do druge kretat ćeš se kao klatno.

Nemoj biti protiv nečega. Zašto? Jer uvijek kad si protiv nečega znači da si duboko u sebi priklonjen tome, inače zašto biti protiv?

Čovjek koji nije ljut duboko u sebi neće biti protiv ljutnje. Zašto bi bio? Čovjek koji nije pohlepan duboko u sebi neće biti protiv pohlepe. Zašto biti protiv nje? Za njega nema problema, to nije izbor, nije napravio nikakvu razliku. Zapamti, pohlepne osobe uvijek su protiv pohlepe, seksualne osobe su protiv seksa, ljute osobe su protiv ljutnje, nasilne protiv nasilja. Što oni tada rade? Stvaraju suprotan cilj.

Ako si nasilan, ne-nasilje će postati cilj. A kako nasilan čovjek može postati ne-nasilan? Što će učiniti? Postoji samo jedna mogućnost, bit će nasilan prema samom sebi, to je sve. Što još može učiniti? Nasilan čovjek... kako može biti ne-nasilan? Ljuta osoba... kako može biti bez ljutnje? Ako ljuta osoba njeguje ne-ljutnju, u njenoj ne-ljutnji opet će biti ljutnje, jer ne možeš se baviti nečime bez da uđeš u to. Ljutnja će ući u ne-ljutnju; nasilje će ući u ne-nasilje.

Ako pogledaš uokolo, ako promatraš ispravno, ne možeš naći nasilnije ljude od onih koji imaju nenasilje kao svoj cilj. I ne možeš naći seksualnije, perverzno seksualne ljude, kao što su oni koji imaju BRAHMACHARYU, celibat, kao svoj cilj.

Chuang Tzu kaže: “Ne pravi razlike, inače ćeš biti podijeljen.” A kada si podijeljen, ti si dvoje, raskol.

Osoba koja je podijeljena ne može biti prirodna. Priroda postoji u jedinstvu, to je duboka harmonija, uopće ne postoji sukob. Priroda prihvaća sve – nema biranja, ona je prepuštanje bez biranja. Ne biraj.

Jer čovjek koji je u jedinstvu... Pokušaj razumjeti što znači to jedinstvo.

Svaki muškarac i svaka žena biseksualni su: svaki muškarac je oboje, iznutra je muškarac i žena; i svaka žena je oboje, iznutra muškarac i žena. Nitko nije samo jedno – ne može biti – jer jedan je roditelj bio muškarac, a drugi je roditelj bila žena; ti nosiš oboje unutar sebe – pola-pola. Pola svoje majke i pola svog oca nosiš u sebi, zato si oboje, muško i žensko – pola-pola. To je duboki raskol. A što veći raskol stvoriš, taj raskol će se širiti sve više i više. Odbaci sve podjele, ne stvaraj nikakvu borbu – ne biraj. Budi ljut i prihvati to, budi seksualan i prihvati to, budi pohlepan i prihvati. Što drugo možeš učiniti? Priroda ti je dala te stvari, zato ih prihvati, kao i njihove posljedice.

Ako si ljut, onda će još netko biti ljut – prihvati ljutnju i posljedice. Tada tvoja podjela otpada, a s vremenom tvoja unutarnja biseksualnost postaje harmonija, nastaje krug, dolazi do unutarnjeg orgazma – tvoje žensko i tvoje muško susreću se iznutra. A kad se susretnu iznutra postao si jedno; sada je rođeno novo biće. Ovo jedinstvo ima ljubav kao svoju sjenu. Ti ne možeš voljeti. Tvoja ljubav je fasada. Tvoja ljubav je samo trik, tvoja ljubav je samo da dođeš do seksa. Zato kada dođeš do seksa, ljubav nestaje.

Jednom kada si imao seksualni odnos sa ženom ili muškarcem, ljubav nestaje. A nakon dvadeset i četiri sata energija će opet doći, skupit ćeš energiju i ponovo ćeš biti seksualan – opet ćeš postati pun ljubavi. Tako je ljubav samo sredstvo da dođeš do seksa, a zato i ne možeš voljeti svoju suprugu ili supruga – jako teško. Kako bi mogao voljeti? Potreba je nestala. Ljubav je samo udvaranje, tek predigra da nagovoriš drugu osobu na seks. Supruzi ili suprugu nije potrebno nagovaranje, oni to uzimaju zdravo za gotovo. Suprug može zahtijevati seks, i supruga može zahtijevati, nema potrebe za nagovaranjem. Zato ljubav nestaje. Nema potrebe za udvaranjem. Gotovo je nemoguće vidjeti kako žena voli svog muža ili kako muž voli svoju ženu. Oni se mogu samo pretvarati. A to pretvaranje postaje teško, teško za sve. Pretvarati se da voliš! Tada svoj život smatraš beznačajnim.

Treće poglavlje

BIJEG OD SJENE

13. listopada 1974. prijepodne u dvorani Budhe

*Postojao je čovjek koji je bio toliko uznemiren prizorom vlastite
sjene, i toliko nezadovoljan jekom svojih koraka,
da ih se odlučio riješiti.*

Metoda koje se dosjetio bila je da pobjegne od njih.

Tako je ustao i potrčao.

*Ali svaki puta kada bi stavio nogu na tlo uslijedio bi drugi korak,
dok je njegova sjena držala korak s njime bez ikakvih poteškoća.*

Svoj neuspjeh pripisivao je činjenici da ne trči dovoljno brzo.

*Zato je trčao sve brže i brže, bez zaustavljanja,
dok na kraju nije pao mrtav.*

*Nije uspio shvatiti da kada bi samo zakoračio u hlad,
njegova sjena bi nestala, a da je sjeo i ostao nepokretan,
ne bi više bilo jeke koraka.*

Stručnjak za efikasnost je stručnjak za efikasnost, koristi logiku, uvježban je. Ako dvije osobe rade istu stvar, postoji kopiranje, a ako dvije osobe ne rade ništa također postoji kopiranje, i jedna može biti izbačena. Jedna mora biti zadržana da ne radi ništa.

Slušaj um za vanjski svijet, ne slušaj um u vezi nutrine – samo ga stavi na stranu. Nema potrebe boriti se s njime, jer ako se boriš, on može utjecati na tebe. Samo ga stavi na stranu. To je ono što vjera jest. Vjera nije borba s umom. Ako se boriš, neprijatelj te impresionira, i zapamti... čak ni prijatelji nemaju takav utjecaj kao neprijatelji. Ako se neprestano boriš s nekime, bit ćeš pod njegovim utjecajem, jer morat ćeš koristiti iste tehnike za borbu. A na kraju, neprijatelji postaju slični. Jako je teško biti ravnodušan i odvojen od neprijatelja; neprijatelj utječe na tebe. A oni koji se počnu boriti s umom postaju veliki filozofi. Oni mogu govoriti o ne-umu, ali sav njihov govor je iz uma. Oni mogu reći, “Budi protiv uma”, ali sve što kažu dolazi iz uma, čak i njihovo neprijateljstvo. A ti moraš ostati sa svojim neprijateljem. I uskoro neprijatelji izravnavaju račune, i postaju isti.

Dogodilo se to u Drugom svjetskom ratu. Adolf Hitler gotovo je pretvorio čitav svijet u nacistički, fašistički. Čak i njegovi neprijatelji, koji su se borili protiv fašizma, također su postali fašisti; morali su.

Dogodio se zanimljiv slučaj: Adolf Hitler bio je lud i nije htio slušati vojne stručnjake. Mislio je da je najveći vojni genije ikad rođen; zato je cijeli rat vođen u skladu s njegovim hirevima. I zato je u početku nastavio pobjeđivati; jer francuski, engleski, američki i ruski generali nisu mogli dokučiti što će se dogoditi. Mogli bi razumjeti da je rat vođen od strane vojnih generala – oni imaju iste umove. Tada bi mogli znati što će biti sljedeći potez.

Ali tu je bio luđak koji nije vjerovao ni u kakvu vojnu izobrazbu, koji nije vjerovao ni u kakve vojne taktike ili strategije, koji bi jednostavno odlučio. A kakav je bio njegov način odlučivanja? Imao je astrologe da odluči! I možda ćeš biti iznenađen; kada je Churchill to saznao, morao je postaviti astrologa. A Churchill je mislio da je to

glupo, jer on je bio vojni čovjek! Bilo je glupo odlučivati kako voditi rat koristeći astrologe! Ali ako neprijatelj to radi, što možeš učiniti? A kada je postavio astrologe, počeo je pobjeđivati, jer sada su bili jednaki.

Zapamti za uvijek, ne bori se s umom, inače ćeš se morati pokoriti pojmovima. Ako želiš uvjeriti um, moraš biti logičan – u tome je cijela stvar. Ako uvjeravaš um, moraš koristiti riječi – u tome je cijeli problem. Jednostavno ga stavi na stranu. Ovo stavljanje na stranu je Shraddha. To nije protiv uma, to je izvan uma, to je jednostavno stavljanje uma na stranu.

Baš kao kada ideš van, ti koristiš svoje cipele, a kada ulaziš, staviš ih na stranu – tu nema borbe, nimalo. Ti ne govoriš cipelama, “Ja sada ulazim pa niste potrebne, zato ću vas staviti na stranu”, ti ih jednostavno staviš na stranu, one nisu potrebne.

Baš ovako – LAKO JE ISPRAVNO – nema borbe. LAKO JE ISPRAVNO – nema muke i sukoba. Jednostavno staviš um na stranu, pomakneš se u unutarnji hlad i sjedneš; tada se ne čuje jeka koraka, i nikakva sjena te ne prati, postaješ bogolik. A možeš postati samo ono što već jesi. Zato ti kažem, ti si kao bog, vi ste bogovi. Ne prihvaćaj manje od toga.

I ne stvaraj nikakav ideal, inače ćeš stvoriti sukob i osudu, bježanje i borbu – a čitav tvoj život postaje zagonetka. Život je misterij, a ne zagonetka. Treba ga živjeti, ne odgonetnuti.

znači da si prosvijetljen. Zapravo on je bio samo svećenik, nije ništa znao. Ali ljudi su bili uvjereni da je on mudar čovjek... Vraćao se kući iz obližnjeg sela. Dok je prolazio, ugledao je čovjeka kako nosi prekrasnu pticu. Kupio je pticu i u sebi počeo razmišljati: “Kad se vratim kući pojest ću ovu pticu, ova ptica je krasna.” Iznenada, ptica progovori: “Ne misli takve misli!” Rabin je ostao prestravljen, rekao je: “Što, jesam li ja čuo da ti govoriš?” Ptica odvrati: “Jesi, a ja nisam obična ptica, ja sam također skoro pa rabin, u svijetu ptica. I mogu ti dati tri savjeta ako obećaš da ćeš me pustiti i osloboditi.” Rabin je rekao sam sebi: “Ova ptica govori. Ona je sigurno vrlo mudra.”

Tako mi zaključujemo – ako netko može govoriti, on sigurno zna nešto mudro! Govoriti je tako lako, znati je tako teško – to uopće nije međusobno povezano. Moguće je govoriti bez znanja, moguće je znati bez govorenja. Ne postoji odnos. Ali nama govornik postaje znalac.

Rabin reče: “Dobro, daj mi tri savjeta i ja ću te osloboditi.” Ptica odvrati: “Prvi savjet – nikad nemoj povjerovati u bilo kakav apsurd, tko god govori. To je možda velik čovjek, slavan u cijelom svijetu, s ugledom, moćan, autoritet – ali ako kaže nešto apsurdno, nemoj vjerovati.” Rabin reče: “Dobro!” Zatim ptica nastavi: “Ovo je moj drugi savjet – što god radiš, nikad ne pokušavaj nemoguće, jer tada ćeš biti gubitnik. Zato uvijek budi svjestan svojih granica: onaj tko je svjestan svojih granica je mudar, onaj tko ide iznad svojih granica, postaje budala.” Rabin kimne glavom pa reče: “Dobro!” Ptica nastavi, “ovo je moj treći savjet – ako učiniš nešto dobro, nikad ne žali, žali samo za onime što je loše.”

Savjet je bio čudesan, prekrasan, i tako je ptica oslobođena. Sretan, rabin je krenuo hodati svojoj kući, razmišljajući u svojoj glavi: “Dobar materijal za propovijed.” Sljedećeg tjedna, kad ću govoriti u sinagogi, udijelit ću ova tri savjeta. I napisat ću ih na zid svoje kuće, napisat ću ih na svoj stol, da ih uspijem zapamtiti. Ta tri pravila mogu promijeniti čovjeka.”

I tada, iznenada, ugledao je pticu kako sjedi na drvetu; ptica se počne smijati tako glasno da je rabin rekao: “Čemu se smiješ?” Ptica reče: “Budalo jedna, imam vrlo vrijedan dijamant u svom trbuhu.

Da si me ubio, postao bi najbogatiji čovjek na svijetu.” Rabin požali u svom srcu: “Stvarno sam glup. Ja sam povjerovao toj ptici.”

Bacio je na pod knjige koje je nosio i počeo se penjati na drvo. Bio je već star čovjek, a nikad u životu se nije penjao na drvo. A čim više bi se popeo, ptica bi još dalje odletjela, na drugu granu. Na kraju je došla na sami vrh, a također i stari rabin – i tada je ptica odletjela. Baš u trenutku kada je trebao zgrabiti pticu, poletjela je. Krivo je stao i pao s drveta na pod; potekla je krv, slomio je obje noge, bio je gotovo mrtav. Ali ptica je opet došla, na nižu granu, i rekla mu: “Dakle, prvo si mi povjerovao da ptica može imati vrijedan dijamant u svom truhu. Budalo jedna! Jesi li ikada čuo za takav apsurd! A zatim si pokušao nemoguće – jer nikada se nisi penjao na drvo. A kada je ptica slobodna, kako bi je mogao uhvatiti golim rukama, glupane? I požalio si u svom srcu, osjećavši da si učinio nešto loše, a učinio si dobro djelo, oslobodio si pticu! Sada idi kući i zapiši svoja pravila, a sljedećeg tjedna pođi u sinagogu i propovijedaj ih.”

Ali to rade svi propovjednici. Razumijevanje im nedostaje, oni nose u sebi pravila – a pravila su mrtve stvari. Razumijevanje nema težinu, ne moraš ga nositi – ono nosi tebe, ono ti daje krila. Uopće nema težinu, ne moraš ga čak ni pamtit. Ako razumiješ stvar, ne moraš je pamtit, to postaje tvoja krv, tvoje kosti, to si ti. Sve što činiš bit će učinjeno kroz to razumijevanje, ono je nesvjesni fenomen.

Pravila su svjesna, razumijevanje je nesvjesno, a Chuang Tzu je uvijek naklonjen nesvjesnom. Čitava tradicija Taoa je orijentirana ka nesvjesnom. Ne nameći pravila, samo pokušaj razumjeti stvari. Ako si namećeš pravila, nećeš postati prosvijetljen, iznutra ćeš ostati neznanica, bit ćeš okićen samo izvana.

Isus je obično govorio: “Promatram vas i osjećam da ste kao grobovi, u bijelo obojeni – iznutra ste mrtvi, a izvana kao bijelo obojeni zid.” To možda izgleda lijepo i čisto, sva tvoja pravila mogu ti dati izvanjsku čistoću, ali iznutra ostaješ stara budala. I zapamti, samo budale slijede pravila; mudar čovjek pokušava razumjeti i ne obazire se na pravila.

Osmo poglavlje

KORNJAČA

18. listopada 1974. prijepodne u dvorani Buddhé

Chuang Tzu je bambusovim štapom pecao na rijeci Pu. Princ od Chua poslao je dva visoka dužnosnika sa svečanim rješenjem: "Ovim putem vas imenujem predsjednikom vlade." Chuang Tzu nije ispuštao svoj bambusov štap. I dalje promatrajući rijeku Pu, rekao je: "Kažu da postoji sveta kornjača, žrtvovana i proglašena svetom prije tri tisuće godina, štovana od Princa, umotana u svilu, u dragocjenoj spremnici za moći, na jednom oltaru u hramu. Što mislite? Je li bolje oduzeti nekome život i postaviti sveti oklop kao predmet štovanja, u oblaku tamjana tri tisuće godina, ili je bolje živjeti kao obična kornjača, što povlači svoj rep po blatu?"

"Za kornjaču", reče jedan od dužnosnika,

"bolje je da živi i povlači svoj rep po blatu!"

"Idite kući!" kaže Chuang Tzu.

"Ostavite me ovdje, da povlačim svoj rep po blatu."

SVAKO DIJETE RAĐA SE RAZUMNO, ALI SVAKI ČOVJEK POSTANE LUD – čitavo čovječanstvo je neurotično. Neuroza nije problem tek nekolicine, ljudsko biće kao takvo je neurotično. A ta neuroza nastaje kroz tako suptilan mehanizam da ne možeš toga postati svjestan. To je postalo nesvjesna stvar, neprestano utječe na tebe, na tvoje ponašanje, tvoje odnose, čitav tvoj život obojen je time. To je otišlo tako duboko u tvoje korijenje da ne možeš otkriti odakle potječe tvoja bijeda, borba, nemir i neuroza. Nekoliko stvari se mora razumjeti i tada će ova priča postati jasna, i vrlo korisna.

Kao prvo, ako osuđuješ sebe, stvaraš podjelu, i ta podjela će biti tvoja bijeda i tvoj pakao. Ako osuđuješ sebe, znači da osuđuješ prirodu, a ne postoji pobjeda nad prirodom, ne može postojati. Ti si samo sićušan dio u beskrajnom oceanu prirode, ne možeš se boriti s njom.

A sve takozvane religije uče te da se boriš. One osuđuju prirodu i odobravaju kulturu. Osuđuju prirodu i govore: “Ponašaj se poput životinje, nemoj biti kao životinja!” Svaki roditelj kaže: “Nemoj biti poput životinja.” Što nije u redu sa životinjama? Životinje su prekrasne! Ali u tvom umu životinje su nešto što treba osuditi, nešto loše, neko zlo, nešto nedostojno tebe. Ti si nadmoćan, ti nisi životinja, rođen si od anđela.

A životinje.... One postoje samo da budu upotrijebljene, iskorištene, ti im ne pripadaš.

Zato kada je Darwin prvi izjavio da čovjek proizlazi od istog naslijeđa kao životinje, da pripada životinjskom svijetu, čitavo čovječanstvo bilo je protiv njega. Sa svake crkvene propovjedaonice, iz svakog hrama, iz svake džamije, bio je osuđen kao heretik. Govorili su da on podučava nešto sasvim pogrešno, a ako bi mu ljudi povjerovali, čitava kultura bila bi izgubljena.

Ali bio je u pravu. Čovjek je prirodan kao i ostale životinje, drveće i ptice; a drveće, ptice i životinje nisu neurotične, one nikad ne polude – osim ako ih staviš u zoološki vrt. U zoološkom vrtu to se događa, ži-